

1 Wpływ Covid-19 na postępowanie cywilne

1.1 Terminy w postępowaniu cywilnym

Ogłoszono **stan wyjątkowy**, który obowiązywał od 19 marca 2020 r. do 2 maja 2020 r.

Do najistotniejszych przepisów przyjętych w tym okresie należą:

dekret nr 14-A/2020

dekret nr 17-A/2020

dekret nr 2-A/20

dekret nr 2-B/20

zmiana ustawy nr 1-A/20

zmiana dekretu z mocą ustawy nr 10-A/20

Następnie ogłoszono **stan klęski żywiołowej**, który obowiązywał od 3 maja 2020 r. do 30 czerwca 2020 r.

Do najistotniejszych przepisów przyjętych w tym okresie należą:

rozporządzenie nr 33-A/20

rozporządzenie nr 33-C/20

rozporządzenie nr 38/20

rozporządzenie nr 40-A/20

rozporządzenie nr 43-B/20

rozporządzenie nr 51-A/20

zmiana ustawy nr 1-A/20

zmiana dekretu z mocą ustawy nr 10-A/20

Stan klęski żywiołowej ogłoszono ponownie na okres od 15 października 2020 r. do 8 listopada 2020 r.

Do najistotniejszych przepisów przyjętych w tym okresie należą:

rozporządzenie nr 88-A/20

rozporządzenie nr 92-A/20

rozporządzenie nr 96-B/20

Następnie ogłoszono **stan wyjątkowy**, który obowiązywał od 9 listopada 2020 r. do 30 kwietnia 2021 r.

Do najistotniejszych przepisów przyjętych w tym okresie należą:

dekret nr 51-U/20

dekret nr 59-A/20

dekret nr 61-A/20

dekret nr 66-A/20

dekret nr 59-A/20

dekret nr 6-A/21

dekret nr 6-B/21

dekret nr 9-A/21

dekret nr 11-A/21

dekret nr 21-A/21

dekret nr 25-A/21

dekret nr 31-A/21

dekret nr 41-A/21

Wpływ na system terminów procesowych

Zgodnie z wersją skonsolidowaną art. 7 ustawy nr 1-A/20 zarówno podczas stanu wyjątkowego, jak i stanu klęski żywiołowej system prawny terminów sądowych i procesowych był zasadniczo następujący:

W postępowaniach sądowych, które nie są pilne, terminy zostały zawieszane na okres, który zakończy się w dniu określonym w dekreście z mocą ustawy.

Pilne postępowania sądowe są kontynuowane bez zawieszania terminów i czynności.

Zawieszono bieg terminów przedawnienia i terminów zawitych.

Zawieszono wywłaszczenia i egzekucję hipotek obciążających nieruchomości stanowiące lokale mieszkalne zamieszkałe przez właścicieli.

Zawieszono bieg terminów składania wniosków o wszczęcie postępowania upadłościowego przez dłużników.

Zawieszono wszystkie czynności związane z postępowaniami egzekucyjnymi, w tym środki egzekucyjne, chyba że spowodowałyby to powstanie nieodwracalnej szkody lub utratę środków utrzymania wierzyciela.

Art. 15 dekretu z mocą ustawy nr 10-A/20 stanowi, że w przypadku zamknięcia sądu na określonym obszarze decyzją władz z uwagi na pandemię bieg terminów procesowych zostaje zawieszony (do takiej sytuacji doszło w przypadku kilku spraw, przy czym bieg terminów został zawieszony na krótki czas).

Zawieszenie terminów sądowych i procesowych uchylono z dniem 3 czerwca 2020 r. (art. 8 ustawy nr 16/2020 uchylającej art. 7 ustawy nr 1-A/2020).

Jeżeli chodzi o doręczanie dokumentów, zawieszono obowiązek potwierdzenia odbioru pisma przez adresata własnoręcznym podpisem i zastąpiono go innymi odpowiednimi sposobami weryfikacji tożsamości i wskazania daty doręczenia (ustawa 10/2020).

Zawieszenie terminów sądowych i procesowych uchylono z dniem 3 czerwca 2020 r. (art. 8 ustawy nr 16/2020 uchylającej art. 7 ustawy nr 1-A/2020).

Następnie ustawą nr 4-B/2021 ustanowiono nowy okres zawieszenia biegu terminów sądowych, na zasadach identycznych jak poprzednio, na mocy art. 6-B, który został dodany do ustawy nr 1-A/20.

Zawieszenie terminów sądowych uchylono z dniem 6 kwietnia 2021 r. ustawą nr 13-B/2021.

Obecnie (maj 2021 r.) utrzymuje się wyjątkowy przejściowy system prawny przewidziany w art. 6-E ustawy nr 1-A/2020 w jej najnowszym brzmieniu, który umożliwia w szczególności przeprowadzanie rozpraw przy użyciu środków komunikacji na odległość na warunkach określonych w ustawie.

Z ustawą nr 1-A/2020 (w sprawie reakcji na sytuację epidemiologiczną spowodowaną koronawirusem) w jej najnowszej skonsolidowanej wersji można zapoznać się [tutaj](#).

1.2 Organizacja wymiaru sprawiedliwości i sądownictwo

W czasie stanu wyjątkowego

Główne mechanizmy przyjęte w celu organizacji systemu sądownictwa i zarządzania nim były następujące:

sporządzenie planów awaryjnych przez prezesów wszystkich sądów;

harmonogram osobistego uczestnictwa w pilnych postępowaniach ustalane przez prezesów poszczególnych sądów;

utworzenie wirtualnych sal rozpraw we wszystkich sądach (pierwszej instancji, drugiej instancji i Sądzie Najwyższym), co zapewnia możliwość przeprowadzania wszystkich rozpraw przy użyciu środków komunikacji na odległość;

opatrywanie wyroków podpisem elektronicznym za pośrednictwem systemu zarządzania sprawami;

w przypadku wyroków wydanych przez panel sędziowski podpis innych sędziów można zastąpić oświadczeniem sędziego sprawozdawcy potwierdzającym, że sędziowie ci zgodzili się z większością (art. 15-A dekretu z mocą ustawy nr 10-A/20);

zapewnienie dostępu do systemu zarządzania sprawami za pośrednictwem VPN (wirtualnej sieci prywatnej);

dokonywanie wszystkich czynności procesowych w drodze telekonferencji lub wideokonferencji;

korzystanie z poczty elektronicznej zamiast telefonu w celu uzyskania informacji od sądów;

praca zdalna, jeżeli charakter wykonywanej pracy na to pozwala.

Wpływ stanu wyjątkowego na działalność sądów i przydzielanie spraw

Sędziowie nadal wykonują swoją pracę zdalnie, w przypadku gdy mają dostęp do systemu zarządzania sprawami, pozostając do dyspozycji sądów, gdy wymaga tego charakter służby.

System przydzielania spraw pilnych i niepilnych w sądach pierwszej instancji nigdy nie został zakłócony.

Do 15 kwietnia 2020 r. sądy drugiej instancji i Sąd Najwyższy rozpoznawały wyłącznie sprawy pilne. Od 16 kwietnia 2020 r. wszystkie sprawy – zarówno pilne, jak i niepilne – są przydzielane.

Pilne czynności i procedury, w których stawką są prawa podstawowe, mogą zostać przeprowadzone osobiście (konieczność pilnego zapewnienia dzieciom ochrony, konieczność pilnego dokonania czynności procesowych i konieczność przeprowadzenia rozprawy z udziałem pozbawionych wolności oskarżonych) lub zdalnie za pośrednictwem wirtualnych sal rozpraw.

W czasie stanu wyjątkowego odroczone rozprawy i czynności procesowe, które nie mają pilnego charakteru. Nie dotyczy to jednak sytuacji, w której sędziowie uznają przeprowadzenie rozprawy za konieczne, np. w celu niedopuszczenia do nieodwracalnej szkody lub w przypadkach, gdy wszystkie strony zgodzą się na przeprowadzenie rozprawy w drodze telekonferencji lub wideokonferencji lub za pośrednictwem wirtualnych sal rozpraw.

Sąd może ogłosić wyrok w sprawach, które nie mają pilnego charakteru, jeżeli strony zgodzą się, że dalsze badanie sprawy przez sąd nie jest konieczne.

Czynności i procedury przeprowadzane osobiście muszą odbywać się w odpowiednio przygotowanych pomieszczeniach udostępnionych w każdym sądzie okręgowym, które wyposażono w środki ochronne i środki do dezynfekcji. Sędzia dostosowuje liczbę osób w pomieszczeniach do poziomów zalecanych przez organy ds. ochrony zdrowia.

Zaleca się, aby do sądu udawały się wyłącznie osoby, które otrzymały wezwanie do stawienia się przed sądem. W takim przypadku zgodnie z art. 14 ustawy nr 10-A/20 okazanie zaświadczenia lekarskiego potwierdzającego objęcie danej osoby kwarantanną uznaje się za równoważne z działaniem siły wyższej.

Wysoka Rada Sądownictwa podkreśla, że w czasie stanu wyjątkowego sądy muszą pozostać ostatecznym gwarantem praw podstawowych.

W czasie stanu klęski żywiołowej:

Najistotniejsze instrumenty przyjęte przez organy wymiaru sprawiedliwości obejmowały:

stopniowe znoszenie ograniczeń w przemieszczaniu się zgodnie z uchwałą Rady Ministrów nr 33-C/20;

przyjęcie dokumentu pt. *Środki na rzecz ograniczania ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa w sądach* – wspólnego dokumentu Wysokiej Rady Sądownictwa, Dyrekcji Generalnej ds. Wymiaru Sprawiedliwości, Biura Prokuratora Generalnego, Wysokiej Rady Sądów Administracyjnych i Podatkowych oraz Dyrekcji Generalnej ds. Zdrowia.

wszystkie sądy pierwszej i drugiej instancji oraz Sąd Najwyższy i Wysoka Rada Sądownictwa przyjęły harmonogramy pracy przewidujące naprzemienne wykonywanie pracy na miejscu i zdalnie, bez uszczerbku dla zasiłków rodzinnych, z jakich korzystają niektórzy pracownicy, a także obowiązku pracy zdalnej wprowadzonego w odniesieniu do sędziów i pracowników wymiaru sprawiedliwości należących do grup ryzyka.

Wysoka Rada Sądownictwa przyjęła następujące uchwały, aby zagwarantować utrzymanie stabilnego poziomu zasobów ludzkich w sądach pierwszej instancji oraz aby sprostać obciążeniu pracą, jakiego należy oczekiwać po wznowieniu biegu terminów w sprawach niemających pilnego charakteru:

przedłużono kadencje prezesów sądów pierwszej instancji do 31 grudnia 2020 r.;

coroczne obsadzanie wolnych stanowisk sędziowskich/awansowanie sędziów/przenoszenie sędziów (*movimentação*) zostało tymczasowo ograniczone /zawieszono w celu utrzymania stabilnego poziomu zasobów ludzkich i organów zarządzających w sądach pierwszej instancji (uchwały z dnia 28 kwietnia 2020 r. i 5 maja 2020 r.).

Praktyczne informacje dotyczące funkcjonowania sądów krajowych w okresie stanu wyjątkowego i stanu klęski żywiołowej zamieszczono na stronie internetowej Wysokiej Rady Sądownictwa.

1.3 Współpraca sądowa UE

W czasie stanu wyjątkowego

Zespół punktu kontaktowego Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych pracuje obecnie zdalnie i rozpoznaje wszystkie wnioski dotyczące współpracy i udzielenia informacji tak szybko, jak jest to możliwe, niezależnie od zawieszenia biegu terminów procesowych i terminów sądowych. Zespół dysponuje zdalnym dostępem do plików za pośrednictwem VPN (wirtualnej sieci prywatnej).

Każdy członek zespołu ma możliwość powrotu do miejsca pracy w razie konieczności oraz w pilnych przypadkach.

W sprawach dotyczących współpracy sądowej należy korzystać przede wszystkim z poczty elektronicznej. Wiadomości należy przysyłać na adres correio@redecivil.mj.pt.

W czasie stanu klęski żywiołowej oraz w trwającym okresie stopniowego znoszenia obostrzeń

Zespół punktu kontaktowego pracuje w systemie dyżurów opartym na pracy zdalnej połączonej z pracą na miejscu, aby zagwarantować osobistą obecność przynajmniej jednego pracownika w miejscu pracy.

Punkt kontaktowy jest objęty harmonogramem dyżurów Wysokiej Rady Sądownictwa i działa zgodnie ze *Środkami na rzecz ograniczania ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa w sądach*, które zostały przyjęte w celu stopniowego znoszenia obostrzeń.

Wpływ pandemii na liczbę wniosków dotyczących współpracy i udzielenia informacji rozpatrzonych przez punkt kontaktowy

W 2020 r. ogólna liczba wniosków o pomoc przesłanych do punktu kontaktowego przez sądy i inne organy utrzymywała się na stosunkowo stałym poziomie w porównaniu z 2019 r. pomimo pandemii; w 2020 r. punkt kontaktowy otrzymał łącznie tylko o dziewięć wniosków więcej niż w 2019 r. Biorąc jednak pod uwagę każdą z sieci współpracy, których Portugalia jest członkiem, z osobna, odnotowano niewielki spadek liczby wniosków dotyczących Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, wyraźniejszy spadek liczby wniosków dotyczących IberRede oraz wzrost liczby wniosków dotyczących sieci sądowej krajów portugalskojęzycznych (CPLP).

W czasie stanu wyjątkowego i stanu klęski żywiołowej oraz w trwającym okresie stopniowego znoszenia obostrzeń punkt kontaktowy odpowiadał na wszystkie wnioski dotyczące współpracy i udzielenia informacji bez zmiany ani zawieszania biegu regularnych terminów na udzielenie odpowiedzi.

Całkowita liczba wniosków dotyczących współpracy i udzielenia informacji w 2020 r.: 356

Rozkład przedstawia się następująco:

Europejska Sieć Sądowa w sprawach cywilnych i handlowych – 287

IberRede – 4

sieć sądowa CPLP – 65

Całkowita liczba wniosków dotyczących współpracy i udzielenia informacji w 2019 r.: 365

Rozkład przedstawia się następująco:

Europejska Sieć Sądowa w sprawach cywilnych i handlowych – 328

IberRede – 19

sieć sądowa CPLP – 17

Informacje statystyczne na temat działalności punktu kontaktowego są dostępne [tutaj](#).

2 Środki dotyczące upadłości, które przyjęto lub planuje się przyjąć w państwach członkowskich od wybuchu pandemii

2.1 Istotne środki dotyczące upadłości i powiązane środki mające wpływ na wykonanie umów

Zob. poniżej połączona odpowiedź na pytania 2.1–2.2.

2.1.1 Zawieszenie postępowania upadłościowego

2.1.1.1 Zawieszenie obowiązku złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości (przez dłużników)

2.1.1.2 Ochrona dłużnika przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości przez wierzycieli

2.1.2 Zawieszenie prawa do dochodzenia wierzytelności i zawieszenie prawa do odstąpienia od umowy

2.1.2.1 Ogólne/szczególne przypadki zawieszenia prawa do dochodzenia roszczeń / dochodzenia niektórych rodzajów roszczeń

2.1.2.2 Zawieszenie prawa do odstąpienia od umowy (umowy ramowe/szczególne)

2.2 Zawieszenie pracy sądów cywilnych, w tym sądów upadłościowych, oraz zawieszenie postępowań

Połączona odpowiedź na pytania 2.1–2.2.

Zgodnie z art. 6-E ustawy nr 1/A/2020 (którą można znaleźć tutaj [w jej 12. i zarazem najnowszej wersji](#) po przyjęciu ustawy 13-B/2021) utrzymano przejściowy wyjątkowy system procesowy. W ramach tego systemu zawieszono następujące terminy:

termin złożenia przez dłużnika wniosku o ogłoszenie upadłości określony w art. 18 ust. 1 kodeksu upadłościowego i naprawczego (Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas, CIRE), zatwierdzony w załączniku do dekretu z mocą ustawy nr 53/2004;

terminy dokonania czynności w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym w związku z wykonaniem sądowego nakazu zwrotu domu rodzinnego;

terminy przedawnienia i terminy związane z wyżej wymienionymi postępowaniami egzekucyjnymi lub upadłościowymi;

w przypadku gdy czynności, które mają zostać dokonane w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym dotyczącym sądowej sprzedaży i sądowego zwrotu nieruchomości, mogą zagrozić zdolności strony, wobec której ma zostać przeprowadzona egzekucja, lub osoby, której upadłość ogłoszono, do pokrycia kosztów swojego utrzymania, strona ta lub osoba może wnieść o zawieszenie takich czynności, pod warunkiem że nie zagrozi to poważnie zdolności wierzyciela egzekwującego lub wierzycieli upadłego do pokrycia kosztów swojego utrzymania ani nie wyrządzi im nieodwracalnych szkód. Sąd –

po wysłuchaniu strony przeciwnej – wydaje postanowienie w tej sprawie w terminie dziesięciu dni;

zawieszenie biegu terminów przedawnienia i terminów zawitych ma pierwszeństwo przed wszelkimi przepisami ustanawiającymi obowiązkowe maksymalne terminy przedawnienia lub terminy zawite, które zostają przedłużone o okres odpowiadający okresowi zawieszenia.

2.3 Inne środki dotyczące upadłości (np. związane z postępowaniami o stwierdzenie bezskuteczności czynności, planami restrukturyzacyjnymi, nieformalnymi porozumieniami)

Zob. poniżej połączona odpowiedź na pytania 2.3–2.4.

2.4 Powiązane środki inne niż dotyczące upadłości (odroczenie płatności, kredyty bankowe, zabezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, pomoc dla przedsiębiorców)

Połączona odpowiedź na pytania 2.3–2.4.

Wprowadzono nowe nadzwyczajne postępowanie służące przywróceniu rentowności przedsiębiorstw (*processo extraordinário de viabilização de empresas*, PEVE) – zob. [ustawa nr 75/2020](#) i [uchwała Rady Ministrów nr 41/2020](#)

Na mocy ustawy nr 75/2020:

ustanowiono wyjątkowy system przejściowy, aby przedłużyć termin zakończenia negocjacji rozpoczętych w celu zatwierdzenia planu restrukturyzacyjnego lub planu spłaty, a także aby przyznać czas na dostosowanie proponowanego planu upadłości w kontekście pandemii COVID-19;

rozszerzono roszczenia uprzywilejowane przewidziane w art. 17-H ust. 2 kodeksu upadłościowego i naprawczego (CIRE), zatwierdzone w załączniku do [dekretu z mocą ustawy nr 53/2004](#), na udziałowców lub dowolne inne osoby szczególnie związane ze spółką, które finansują jej działalność w trakcie szczególnego postępowania sanacyjnego (*processo especial de revitalização*, PER);

przewidziano zastosowanie pozasądowego programu naprawy przedsiębiorstw (*regime extrajudicial de recuperação de empresas*, RERE), zatwierdzonego [ustawą nr 8/2018](#), do przedsiębiorstw, które są obecnie niewypłacalne z powodu pandemii COVID-19;

ustanowiono nowe nadzwyczajne postępowanie służące przywróceniu rentowności przedsiębiorstw dotkniętych kryzysem gospodarczym spowodowanym pandemią COVID-19;

wprowadzono obowiązkowe częściowe podziały we wszystkich toczących się postępowaniach upadłościowych, w których złożono do depozytu środki z likwidacji masy upadłości o wartości przekraczającej 10 000 EUR;

przewidziano przyznanie pierwszeństwa w rozpatrywaniu wniosków o zwolnienie przedmiotu zabezpieczenia lub poręczenia udzielonego w kontekście postępowania upadłościowego, szczególnego postępowania sanacyjnego lub szczególnego postępowania układowego.

Uwaga końcowa:

Mimo że przedstawione informacje zostały starannie opracowane, należy również zapoznać się z obowiązującymi aktami prawnymi i zmianami do nich. W świetle art. 5 ust. 2 lit. c) decyzji 2001/470/WE informacje te nie są wiążące dla portugalskiej Wysokiej Rady Sądownictwa, sądów krajowych ani punktu kontaktowego.

Ostatnia aktualizacja: 14/12/2022

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.